De Levende Natuur 2 (1):14-17 (1897)

eene glasplaat, die juist zoo breed is, dat ze loodrecht in de flesch blijft staan, of als het kleine diertjes — insecten of larven — zijn, plak je ze er op met een beetje glycerine-gelatine. Dit is eene stof, die in de microscopie gebruikt wordt; je smelt haar door zachte verwarming; onttrekt vervolgens aan je voorwerp, zoo het reeds in den spiritus mocht gelegen hebben, die vloeistof, zooveel je kunt, door middel van vloeipapier; plakt het dan met de glycerine-gelatine op de glasplaat; laat alles goed bekoelen, zoodat het kleefmiddel stolt en zet dan de plaat voorzichtig in de flesch met spiritus. Daar het kleefmiddel troebel wordt, moet je er steeds zuinig mee omgaan, anders ligt je voorwerp in eene melkwitte massa ingebed. Zoo'n opgeplakt praeparaat eischt zuiveren alcohol — geen brandspiritus — en mag nooit in de zon staan.

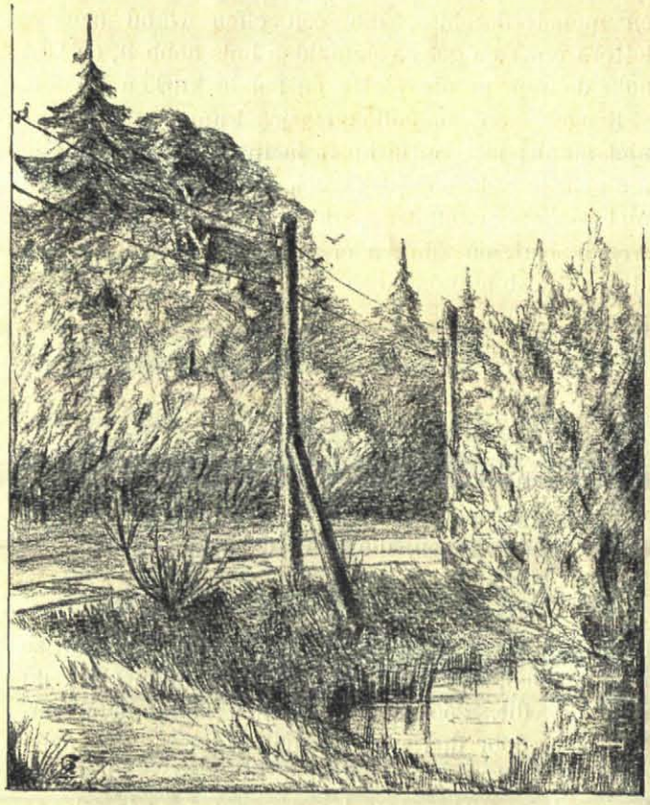
Nu, beproef eens, wat je er van maakt. De glasstaafjes en -kogeltjes en de glycerine-gelatine zijn te bekomen o.a. bij Marius te Utrecht; praeparatenflesschen o.a. bij Deyrolle te Parijs. Reken bij buitenlandsche bestellingen van eenigen omvang zoowat $^1/_3$ voor emballage, vervoer en inkomende rechten.

Later meer.

t. t.

J. Jaspers jr.

TELEGRAAFDRADEN.

Als de vogels er een opinie op nahouden over ons, menschen, dan zal die in de eerste plaats wel bepaald worden door wat wij bouwen of aanleggen, veranderen of vernielen. Van wat wij denken of dichten worden zij niets gewaar, zoodat wij per slot van rekening in hun oog ongeveer dezelfde plaats innemen als de mieren of de mollen; met dit onderscheid alleen, dat wij de zaken in 't groot drijven.

En evenals wij er onder ons nog altijd over twisten, of een mol nu nuttig of schadelijk is, zullen onze gevederde vrienden zich ook wel dikwijls hoofdschuddend afvragen, wat zij nu toch eigenlijk wel aan de mensch hebben; de mensch, die kunstmatige rotsgevaarten schept, die hij huizen of steden noemt, en waar duizenden vogels een onderkomen vinden, maar die ook het gras en graan afmaait, bosschen omkapt en soms in een uur duizenden gewiekte zangers tegelijk van 't leven berooft.

De meeningen zullen ook wel verdeeld zijn. Musschen, spreeuwen en roeken b.v. zullen dwepen met landontginners, al loopen zij er soms een schot hagel bij op; maar vraag aan de grasmusschen, paapjes, meezen, goudhaantjes, roodstaartjes of nachtegalen eens, hoe zij denken over Bertels en Ericus en al die boomenkappende vlinderbloemenkweekers! „De Broek is nu heelemaal bouwland geworden" hoorde ik verleden zomer in een Geldersch dorp vertellen; en onafzienbare roggevelden golfden, waar vroeger de heideleeuwerik zijn nest had en de zwartkopjes zongen in 't berkenloover. Er was geen plekje gespaard gebleven en honderd menschen meer hadden brood, maar de vogeltjes konden een goed heenkomen zoeken. Waarheen? In de boomgaarden is 't voor de meesten hunner niet rustig genoeg, en zij, die laag broeden vinden er geen schuilplaats. Gelukkig houdt de een of andere boer er nog een slordig boschje op na, dat hij maar eens vroeg in 't voorjaar bezoekt, om er wat paaltjes te kappen; ook langs de wegen zijn hier en daar van die „verwaarloosde" hoekjes en dan zijn er gelukkig nog parken en buitenplaatsen en de spoor; vooral de spoorweg!

De spoorweg, dat beteekent voor de vogels een strook, wel smal, maar duizend mijlen lang, van rustig land, vol heerlijke schuilhoeken, met onovertreffe-

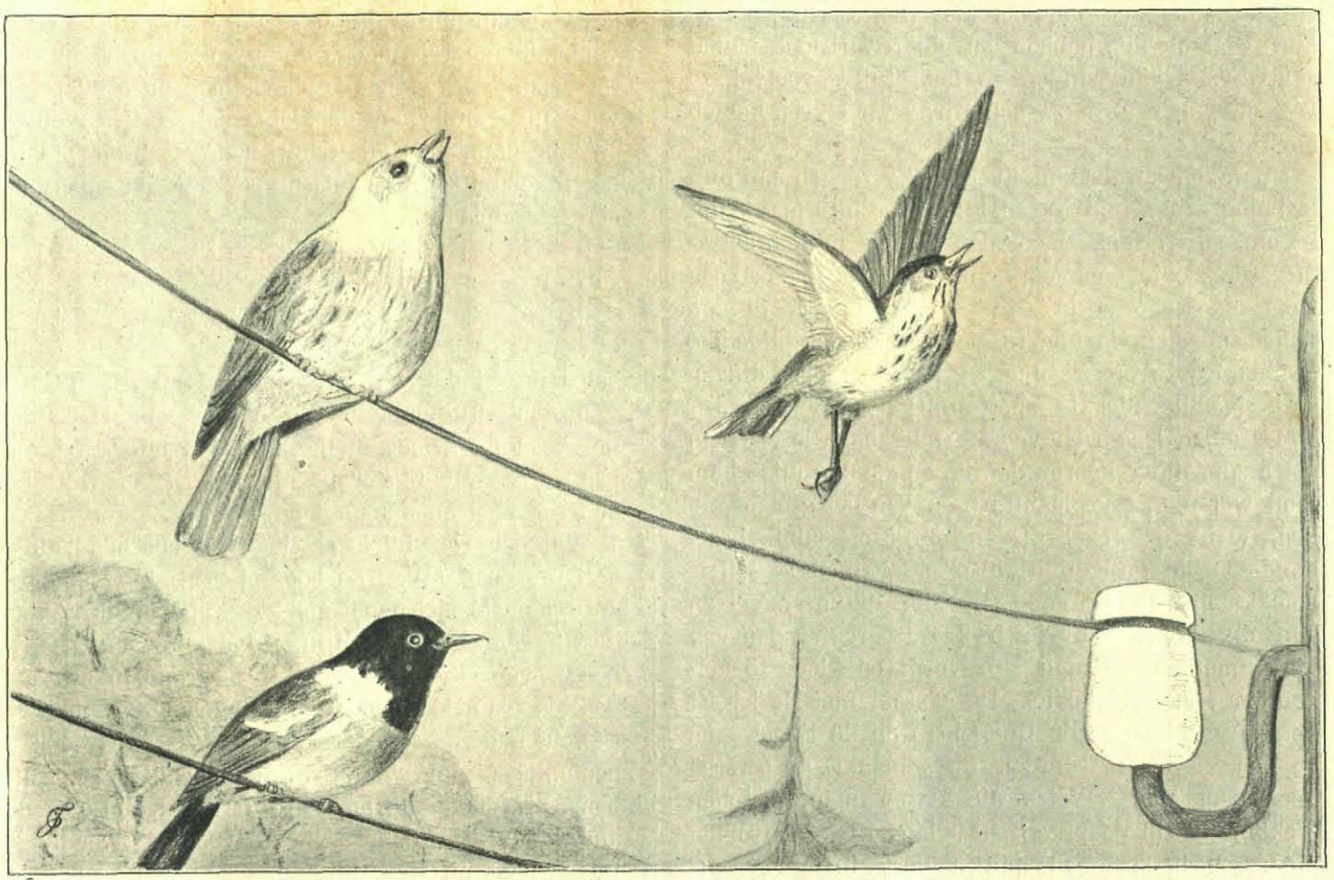
De Levende Natuur 2 (1):14-17 (1897)

lijke gelegenheden, om hoog te zitten en vrij uit te zien en bovendien water in overvloed, om te drinken of te baden, zelfs in de dorste heidestreek. Wel is waar komt enkele malen per dag een schrikkelijk gevaarte ratelend en donderend, sissend en rookend voorbijstuiven; maar het kan de hem voorgeschreven baan niet verlaten en boezemt geen vrees in, evenmin als de eenzame baanwachter, die altijd op dezelfde tijd, in dezelfde kleeding met zijn gewone stap zijn dagtaak afloopt.

Geen wonder dan ook, dat, zelfs waar een spoorlijn een bosch doorsnijdt, de vogels vaak aan de kunstmatige schepping der menschen de voorkeur alle zijden rond, eer zij neerduiken in 't struweel van de wegberm, waar hun hongerig kroost om voedsel roept.

Het zou mij te ver voeren, wilde ik alle vogels noemen, die zich gaarne op de telegraafdraden ophouden, ik zeg „gaarne", want ging ik ze opsommen, die ook toevallig zich erop vertoonen, dan kon ik even goed de lijst van alle Nederlandsche vogels geven: ik heb wel zwemvogels en steltloopers op de draden zien zitten.

Ik wil mij beperken en daarom alleen de aandacht vestigen op drie „draadvogeltjes" en wel op de onvermijdelijke draadzanger: dat is de geelgors;

Geelgors (Emberiza citrinella), Boompieper (Anthus arboreus) en Roodborst-tapuit (Pratincola rubecola).

geven boven hun natuurlijke woonplaatsen; er zijn voorbeelden bekend, dat een roodborst-tapuit zijn nest had, vlak tegen een ijzeren wisselstang, die iederen dag herhaalde malenheen en weer knarste, terwijl een zwaluw zijn jongen groot bracht onder een spoorwegbrug, in een nest, geen voet van de rails verwijderd.

Wie in weinig tijd een overzicht wil hebben van de vogels, die een bepaalde streek bewonen, behoeft maar goed acht te geven op de telegraafdraden: daar zit de sperwer of de torenvalk, loerend op prooi; de koekoek galmt er zijn één-zang; de kleine zangertjes poozen er een oogenblik en zien naar de beste draadzanger: dat is de boompieper; en het mooiste draadvogeltje: dat is de roodborst-tapuit, en als de lezers naar de teekening oordeelen en hem niet zoo bijster mooi vinden, dan is dat heelemaal mijn schuld.

Want de roodborst-tapuit is werkelijk een van onze mooiste vogels. Ga nu niet naar 't een of ander museum, maar zoek een stil plekje aan de lijn Utrecht-Amersfoort-Zwolle of Amersfoort-Zutphen of ergens anders in wat Schlegel met tergende eentonigheid „de duinstreek en de oostelijke grensprovinciën" noemt, en ga daar een paar uren liggen aan de rand van de bermsloot. Vervelen zult ge u

De Levende Natuur 2 (1):14-17 (1897)

niet, want ook de mooiste en zeldzaamste wilde planten zoeken het spoorweg-asyl op, en die trekken weer allerhande mooie bijtjes en vliegen en vlinders.

Maar wij willen nu alleen naar vogels uitzien. Daar zit al een dikke te roepen:

en een andere, een halve paalafstand verder, antwoordt:

en dat gaat zoo onafgebroken voort. Kijk, als ze hun sextool uit hebben en de kwartnoot zullen aanpakken, dan vinden ze het stuk gevoelvol, ze werpen hun geel kopje achterover en staren hemelwaarts.

Nu raken ze goed in ijver en ze voegen aan hun lied nog een geluid toe, dat niet zoo heel makkelijk te omschrijven is, maar dat ik, als mijn muziekmeester zoo iets mogelijk vindt, in 't eene geval een „glissando" bewerking van het grondaccoord zou willen noemen, in andere gevallen een onduidelijke cadans legato prestissimo. Maar met zulke dingen valt eigenlijk niet te spotten. Ongetwijfeld zijn er onder onze lezers en vooral onder onze lezeressen, velen, die fijner hooren dan ik, en die dan misschien raad weten met de laatste toon van het geelgorzenlied, want de vogel, die ons op 't oogenblik bezig houdt is de geelgors (Emberiza citrinella). Hij is gemakkelijk te kennen aan zijn dikke snavel en zijn dik kopje. Hij is heel wat grooter dan een vink, maar beter dan aan vorm en kleur te herkennen aan zijn liedje. De sextool met de kwart komen altijd weer, de Duitschers en de Engelschen hebben er zelfs woorden op gemaakt, de eersten hooren er uit: „Weisz nicht woo mein Nestchen steht!", terwijl de practische eilanders het vertolken met: „A little bread and a very little cheese!" Bestaat er ook een Nederlandsche zetting?

Als ge nu uw binocle neemt en de lijn langs kijkt, dan ziet ge nog wel een dozijn van die gorzen. Ze zitten alle naar dezelfde kant gekeerd, met de rug naar de spoorlijn en heel kluchtig is het, dat ge de versten, die ge toch niet hooren kunt, van tijd tot tijd als 't ware automatisch het kopje omhoog ziet heffen. Dan zijn ze aan hun kwartnoot.

Maar nu hoort ge een ander lied en ge denkt, dat de baanwachter z'n kanarietje er van door gegaan is. Een echte mooie kanarieslag! Eerst iets dat wel wat van de sextool van de geelgors heeft, dan een vinkenslag, dan een triller, dan een prachtig langgerekte zeer hooge fluittoon, nog een en weer een. Nu zal 't uit zijn. Neen, weer klinkt een toon, fijner, aandoenlijker dan te voren, en telkens weer, als ge denkt dat de grens van het teere en aandoenlijke bereikt is, klinkt er nog een toon, weer heerlijker en schooner, totdat het lied eindelijk in onovertreffelijke welluidendheid zoet wegsterft.

Dat is de boompieper en ik zou me schamen, om hier zijn latijnsche naam meteen achter te zetten. Die staat wel onder de teekening. Nu uitgekeken! 't Is een grauw vogeltje zoo iets tusschen musch en leeuwerik, maar de snavel is iets langer en slanker; keel, borst en buik zijn licht, bijna wit, met zwarte lengtevlekken. Achterteen, niet bijzonder groot. Daar begint 't lied opnieuw.

Bij de aanslag en de vinkeslag zit het vogeltje gewoon op de telegraafdraad, maar bij de triller wiekt hij snel omhoog, en als dan de lange fluittonen komen, staan alle slagpennen en stuurveeren wijd uitgespreid en de kleine dekveertjes rechtop, en langzaam, heel langzaam, onder 't uiten van die heerlijke fluittonen daalt 't vogeltje naar zijn vroegere standplaats weer.

Het lied ziet er zoo uit: · · · · · — — — — · · · · · · · · — — — — — — — — — —

Ik had daareven weerzin, toen ik de naam „boom pieper" moest neerschrijven, want er schuilt geringschatting in dat woord „pieper". Mijn vriend Gerrit van den Bruinenhorst, de herder van de Garderbroeksche hei, noemt deze zanger dan ook boomleeuwerik. Maar een boomleeuwerik is weer een andere vogel en *die zingt nog schooner*.

Wat een verschil is er tusschen het lied van de geelgors en dat van de boompieper! En toch voelt de diksnavel zich even gelukkig, en zijn nest, waar 't wijfje broedt op de vijt met kabbalistische teekens beschreven eitjes, is dicht bij de grond in hetzelfde boschje van kruipwilg en gouden brem, halfweg tusschen de spoorsloot en de rails, waar ook de boompieper zijn woning heeft. En gij hebt 't niet bemerkt, maar mij is 't niet ontgaan, dat nog een ander vogeltje daar telkens voedsel heendraagt. Daar vliegt hij weer uit, maar zet zich even neder op de telegraafdraad. Dat is dan eindelijk de roodborst-tapuit (Pratincola rubicola), een vrij zeldzaam vogeltje, maar dat ge, als ge maar op de telegraafdraden let tot dicht bij de Domstad kunt waarnemen en ook tusschen Bussem en Hilversum. Spreek me nu nooit meer van grensprovinciën!

Zal hij ook gaan zingen? Een paar korte lokroepen, herinnerend aan het „tak, tak, tak", van lijster of roodborstje, heeft hij al doen hooren, maar verder vernemen we niets dan een verward gemurmel, waarin af en toe wat helderder geluidjes te onderscheiden zijn. Zanger van de derde rang! Maar wat een kleur en teekening! Het ronde kopje en de volle keel zijn glanzig zwart, dan volgt een kraag van wit satijn. Ook 't staartje is zwart. Dit

De Levende Natuur 2 (1):14-17 (1897)

zijn de felle kleuren, en 't helder wit komt ook nog voor aan de zijden en op de vleugels, maar de borst is zacht, warm bruinrood, naar achter toe verbleekend, de dekveeren van nek en rug zijn groenig donkerbruin met lichtere randen.

Het is mij niet mogelijk te zeggen, hoe mooi dit vogeltje is en mijn teekening is ook verre van voldoende, want daarin komt het fijne bekje met het geestig gekromde puntje van de bovensnavel die daarvóór heel even getand is, niet tot zijn recht. Maar als ik u geleerd heb, het diertje te zoeken en te onderscheiden, dan ben ik al ruimschoots tevreden.

Er is nog heel wat anders van de telegraafdraden te vertellen, maar daarmee wacht ik liever tot het najaar.

De geelgors overwintert in ons land en zingt al in Februari, de roodborst-tapuit komt in Maart en met half April zijn de boompiepers er ook al.

Jac. P. Thijsse.

Nog een mooi Lentebloempje.

(Leucojum vernum. Groot sneeuwklokje of Maartklokje.)

In de eerste aflevering van de eerste jaargang schreef ik een stukje over ons eigen inheemsch sneeuwklokje; laat mij u nog een ander bloempje voorstellen, dat met volle recht op de zelfde naam aanspraak maakt.

In ons land is het tot nu toe niet in 't wild gevonden, even over de grenzen kunnen wij het aantreffen; zijn wetenschappelijke naam is Leucojum vernum; 't is naaste familie van Leucojum aestivum, een landgenoot, die onze lezers uit de 1ste jaargang kennen.

Deze laatste heeft, zooals u daar ziet, veel bloemen aan één stengel; L. vernum op elke steel echter maar één; tenzij er een enkele tweeling bij mocht zijn. Van de vele bolletjes, die ik bezit, had er namelijk één elk jaar twee bloemen in één vlies. Ook deze week is de tweeling, die ik hier geteekend heb, weer komen kijken. We zouden, om meteen de soortnamen te verklaren, de eerste Lente-, de tweede Zomer-Leucojum kunnen noemen; maar onder Leucojum verstaan de bloemisten heel andere planten (Matthiola).

Een jaar of vier geleden heb ik een paar bloempotten met deze plant op de bloemmarkt gekocht, en sedert bloeien ze elk jaar in mijn tuin, zonder dat ik er vaak naar behoef om te zien. Alleen als 't sterk vriest en er geen sneeuw ligt, dek ik ze met bladeren. De verkooper noemde ze: Groote Sneeuwklokjes.

Een veertien dagen na 't gewone sneeuwklokje, in de eerste weken van Maart meestal, beginnen zich de klokjes van Leucojum vernum uit het beschuttende vlies te wringen, en laten hun melkwitte bloemkroon hangen.

Bij mooi, zonnig weer richten ze zich eenigszins op, maar bij kou of regen, of tegen de avond hangen ze weer halfgesloten loodrecht neer.

Zoo zijn ze beter beschut tegen de vorst en de Maartsche buien. Aardig is het te zien, hoe de regendruppels als kleine parels over de bolle bloemblaren rollen, zonder ze nat te maken; geen droppeltje, hoe klein ook, belandt in de bloem; de witte bladeren liggen dan ook een heel eind over elkaar heen; die droppel zou daarbinnen ook niets dan kwaad kunnen uitvoeren: 't regenwater zou het stuifmeel bederven en de honing wegspoelen.

Een tweeling van Leucojum vernum.

Waar die geborgen zijn, wijzen u de honingmerken: zes groene vlekken dicht bij de top der bloembladeren; van binnen schijnen die vlekken geel door; is de plant binnenshuis gekweekt, dan is het honingmerk ook van buiten meestal zeer bleek, bijna geel.

Een heerlijk zoete geur, die wel wat van boschviooltjes heeft, lokt de bijen aan, die, door het lentezonnetje uit hun slaap gewekt, in onze tuinen komen snoepen. Door de groene vlekken worden zij naar het binnenste van de bloem verwezen, als ze